

Wstęp

W recenzji 2. tomu „Górnośląskich Studiów Socjologicznych” Pan Profesor Krzysztof Frysztański był łaskaw napisać: „»Górnośląskie Studia Socjologiczne« mają za sobą bardzo chlubną, kilkudziesięcioletnią historię, wzbogacając wiedzę o społeczeństwie i wymowę socjologicznych badań w tym zakresie”. Autorzy tekstów przygotowanych pod redakcją Pani Profesor Kazimierzy Wodzowej podejmują zadanie kontynuowania dobrych tradycji naukowych i wydawniczych katowickiego środowiska socjologicznego.

Przedmiotem analiz są procesy przeobrażeń społeczno-kulturowych, jak również gospodarczych zachodzące w starych obszarach przemysłowych Górnego Śląska oraz Zagłębia Dąbrowskiego. Oś przewodnią stanowią przemiany społeczne, dokonujące się na różnych poziomach regionalnego systemu społeczno-kulturowego, w tym kwestie procesów restrukturyzacyjnych, ich uwarunkowania, przebieg i konsekwencje. Interesującym socjologicznie układem porównawczym jest prezentowana problematyka wybranych procesów restrukturyzacyjnych w regionie łódzkim.

Tom został podzielony na dwie części. Pierwsza, obszerniejsza, zatytułowana *Stare regiony przemysłowe Europy w procesie zmian — badanie Górnego Śląska w projekcie SPHERE*, jest merytorycznie i organizacyjnie powiązana z projektem międzynarodowych badań sponsorowanych przez Unię Europejską (VII program ramowy EU) “Space, Place and the Historical and contemporary articulations of regional, national and European identities through work and community in areas undergoing economic REstructuring and regeneration”, realizowanych pod kierunkiem naukowym prof. dr hab. Kazimierzy Wódcz. W części tej przedstawiono pierwsze wyniki socjologicznych badań prowadzonych w formule metodologii badań jakościowych między innymi w odniesieniu do przemian więzi lokalnych, wzorców aktywności zawodowej, kształtowania się „geografii emocjonalnej”, potocznych reprezentacji struktury społecznej w starych osiedlach przemysłowych,

znaczenia przekształceń ekonomicznych dla procesów budowania nowej tożsamości kulturowej.

Drugą część tomu tworzą artykuły dotyczące problematyki restrukturyzacji regionu. Omówiono w nich kwestie polityki lokalnej i regionalnej w odniesieniu do przekształceń gospodarczych, polityki społecznej gmin górniczych, barier aktywności w górniczym ruchu związkowym, demograficznych i kulturowych czynników adaptacji seniorów do środowiska oraz aspekty mozaiki etnicznej Górnego Śląska.

W prezentowanych artykułach dostrzec można wrażliwość na sprawy lokalne, na konkrety, górnośląskie czy zagłębiowskie szczegóły, ukazujące koloryt tej ziemi, ale też trudne, od dawna nieprzezwyciężone problemy społeczne, gospodarcze, kulturowe czy polityczne.

Wspólnym rysem zamieszczonych w tomie tekstów jest próba uchwycenia poszczególnych atrybutów procesów współczesnych przeobrażeń oraz prezentacja i socjologiczna analiza etapów porzucania gorsetu starego regionu przemysłowego i tworzenia się nowej formuły tożsamości kulturowej: regionalnej, polskiej i europejskiej.

W przygotowaniu jest już kolejny tom „Górnośląskich Studiów Socjologicznych”, który powstaje pod redakcją naukową prof. dra hab. Marka S. Szczepańskiego. Tematyką wiodącą zbioru będą zagadnienia kulturowych i etnicznych płaszczyzn dialogu i konfliktów zachodzących w różnych układach kulturowych (europejskich i pozaeuropejskich), wyrastających z wielokulturowości oraz polityki integracyjnej i akulturacyjnej.

Wojciech Świątkiewicz